

DZIECKO ZDOLNE W PRZEDSZKOLU I W DOMU

Czym są zdolności?

Nie istnieje jedna, spójna definicja tego czym jest zdolność. W aspekcie psychologicznym zazwyczaj jest jednak rozumiana jako zbiór unikalnych cech człowieka, pozwalających na kształtowanie pewnych umiejętności, nawyków i sprawności. Zdolności zwykle utożsamiane są z wysokim potencjałem poznawczym, inteligencją, z procesami pamięci, uwagi, myślenia oraz z wyobraźnią. Współczesne koncepcje ujmują jednak zdolność jako interakcję tych procesów z cechami osobowościowymi. Niezbędnym warunkiem wybitnych osiągnięć jest również wysoka motywacja, która podnosi efektywność oraz odpowiednia postawa wobec realizowanego zadania. Badania empiryczne pokazują również ogromną rolę samooceny i obrazu siebie dla indywidualnych osiągnięć.

Badania zdolności na przestrzeni lat pozwoliły wyróżnić nie tylko zdolność ogólną, ale też modele zdolności wybiórczych.

Zarówno badania psychologiczne jak i pedagogiczne pokazują ogromną rolę oddziaływań środowiskowych dla rozwijania zdolności. W sytuacji dzieci zdolnych ważne jest jak najwcześniejsze podjęcie pracy z nimi. Trudno jest jednak stwierdzić, jaka forma wspomagania jest najbardziej skuteczna. Z pewnością jednak od tego czy osoba wspierająca rozwój dziecka jest zwolennikiem koncepcji kładącej większy nacisk na rolę inteligencji czy też na rolę czynników środowiskowych i osobowościowych, zależy wybór form pracy.

Co to znaczy, że dziecko jest zdolne?

Warunkiem rozwoju zdolności jest wczesna identyfikacja, przeprowadzenie właściwej diagnozy, z uwzględnieniem określenia dojrzałości społecznej i emocjonalnej. Warto pamiętać, że dziecko zdolne, to nie tylko to o wysokiej inteligencji i wszechstronnych uzdolnieniach, ale to też dziecko, które może przejawiać zdolności w wybranych obszarach. Badania pokazują, że często dzieci zdolne wykazują pewną

asynchronie rozwojową, szczególnie jeśli chodzi o rozwój społeczno - emocjonalny. Stąd wynika wspomniana potrzeba rzetelnej diagnozy zdolności, ale też praca nad trudnościami. Na etapie przedszkola łatwiej dostrzegalne i diagnozowalne są zdolności specyficzne dziecka (np. pamięć, zdolności artystyczne czy szczególna sprawność ruchowa), gdyż stosunkowo rzadko badana jest inteligencja ogólna dziecka.

Jak wspierać zdolnego przedszkolaka?

Warunków tego, by zdolności dziecka rozwinęły się, jest wiele. Jednym z nich jest m.in. zaspakajanie jego potrzeb, nie tylko w wymiarze poznawczym, poszerzania zainteresowań, ale też potrzeby bliskości, miłości, przynależności, możliwości działania i eksplorowania otoczenia. Budowanie u dziecka poczucia sprawczości, poprzez umożliwienie wielowymiarowego działania w otoczeniu i wchodzenia z nim w relacje, pozwolenie mu na przeżywanie wygranej i sukcesu, ale i poznanie własnych ograniczeń i porażki - kształtuje jego kompetencje także w wymiarze społeczno - emocjonalnym. Pozostawienie dziecku pewnej wolności i swobody przy jednoczesnej aktywnej, wspierającej postawie dorosłego - to czynnik służący rozwojowi zdolności, dlatego, że uczy myślenia, rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji. Nadmierna kontrola dorosłego nad dzieckiem jest dla zdolności hamująca.

Praca z dzieckiem zdolnym to nie tylko dostosowanie metod i treści do jego potrzeb, ale też regulacja tempa pracy. Wszystko to wymaga od dorosłego tolerancji i zrozumienia dla oryginalności dziecka oraz niejednokrotnie nietypowych zachowań.

Potencjalne zdolności należy stymulować holistycznie, a twórczość jest podstawą myślenia, inteligencji i mowy, które wchodzą w zakres definicji dziecka zdolnego (Surma, 2014).

Opracowanie: mgr Joanna Sikorska

Bibliografia:

Limont W. (2012), *Uczeń zdolny. Jak rozpoznać i jak z nim rozmawiać*, Sopot: GWP.

Sękowski A.E. (red.), (2004), *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sękowski A.E. (2004b), *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sękowski A. E., Bilyahovska O., *Zdolności człowieka jako wymiar psychologiczny*. "Języki Obce w Szkole" Nr 1/2011.

Surma B. *Praca z dzieckiem, zdolnym*. "Edukacja elementarna w teorii i praktyce", 2014/2(32) (s.11-12).